

LIBELLI TRANSSILVANICI

Szerkeszti: Bárh János és Bárh Dániel

3.

Bárh Dániel

EXORCIZMUS ÉS EROTIKA

Egy XVIII. századi székelyföldi
ördögűzés szokatlan körülményei

Kecskemét
2008

58/B-37

LIBELLI TRANSSILVANICI

Szerkeszti: Báর্থ János és Báর্থ Dániel

3.

Báর্থ Dániel

EXORCIZMUS ÉS EROTIKA

Egy XVIII. századi székelýföldi
ördögűzés szokatlan körűlményei

Kecskemét

2008

Technikai szerkesztés:
Lappints Virág

ISSN 1788-5264
ISBN 978-963-9815-10-0

EGYETEMI
NÉPRAJZI
INTÉZET
BUDAPEST

48.211/2008 58/B-37

A BÁRTH BT.
közreműködésével kiadja a
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezete
H-6001 Kecskemét, Pf. 6.
Telefon: 76/481-350, fax: 76/481-122
E-mail: kecskem1@t-online.hu
Felelős kiadó: Laczkó János megyei múzeumigazgató

Tartalom

Előszó	5
Ördögűzés és néprajz.....	7
Egy botrányos exorcizmus dokumentumai	8
A főszereplők	10
A „possessio” bizonyossága	11
A megszállottság „haszna”: jövődőlés és halottlítás.....	13
Gyötrelmes hetek.....	14
Az ördögűző fegyvertára	16
A cél szentesíti az eszközt?	19
A sugdolózástól a nemi aktusig: az erotika lépcsőfokai.....	20
Epilógus és kontextualizáció	24
Irodalom	30

EGYETEMI
NÉPRAJZI
INTÉZET
BUDAPEST

48.211/2008

Irodalom

ALMOND, Philip C.

- 2004 *Demonic possession and exorcism in early modern England. Contemporary texts and their cultural contexts.* Cambridge

AMORTH, Gabriele

- 2005 *Egy ördögűző tapasztalata.* Budapest

BÁRTH Dániel

- 1999 Asszonyavatás. *Ethnographia* 110. 359–398.
- 2005 Ördögűző Rókus testvér. Képek egy XVIII. századi zombori ferences életéből. In: Öze Sándor és Medgyesy-Schmikli Norbert (szerk.): *A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára.* 271–287. Piliscsaba – Budapest.
- 2007 Földi bajok transzcendens gyógyítása: benedikció és exorcizmus a kora újkori Magyarországon. In: Hoppál Kál Búlsú (szerk.): *Előadások a vallásról.* (Vallástudományi tanulmányok 7–8.) 89–97. Budapest
- 2008 Papok és démonok viadala: exorcizmus a kora újkori Magyarországon. In: Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* (Tanulmányok a transzcendensről VI.) 59–68. Budapest

BURKE, Peter

- 2001 History of Events and the Revival of Narrative. In: Burke, Peter (ed.): *New Perspectives on Historical Writing.* Second Edition. 283–300. Cambridge

CLARK, Stuart

- 1997 *Thinking with Demons. The Idea of Witchcraft in Early Modern Europe.* Oxford

CZÖVEK Judit

- 1987 *Halottlátók a magyar néphagyományban.* Debrecen

DAXELMÜLLER, Christoph

- 1984 Exorcismus. In: Ranke, Kurt et alii (Hrsg.): *Enzyklopedie des Märchens. Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung.* IV. 664–674. Berlin – New York

DINZELBACHER, Peter

- 1996 *Angst im Mittelalter. Teufels-, Todes- und Gotteserfahrung: Mentalitätsgeschichte und Ikonographie.* Paderborn – München – Wien – Zürich

ERNST, Cécile

- 1972 *Teufelaustreibungen. Die Praxis der katholischen Kirche im 16. und 17. Jahrhundert.* Bern

- FRANZ, Adolph
1909 *Die kirchlichen Benediktionen im Mittelalter*. I–II. Freiburg im Breisgau
- HEILER, Friedrich
1961 *Erscheinungsformen und Wesen der Religion*. Stuttgart
- IMREH István – PATAKI József
1992 *Kászonszéki krónika 1650–1750*. Budapest – Bukarest
- KATONA Lajos
1902 XVII. századbeli ördögűző könyvecske. *Ethnographia* XIII. 60–70, 103–111.
- KESZEG Vilmos
2003 Történetek a lüdercről. In: Czövek Judit (szerk.): *Imádságos asszony. Tanulmányok Erdélyi Zsuzsanna tiszteletére*. 146–167. Budapest
- KISANTAL Tamás – SZEBERÉNYI Gábor
2003 A történetírás „nyelvi fordulata”. In: Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek*. 413–442. Budapest
- KISS András
1998 *Boszorkányok, kuruzslók, szalmakoszorús paráznák*. Bukarest – Kolozsvár
- KOMÁROMI Tünde
2007 Cipő és talizmán. Egy megszállott fiatalember története. In: Pócs Éva (szerk.): *Maszk, átváltozás, beavatás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről V.) 448–468. Budapest
- KOVÁCS András – KOVÁCS Zsolt
2002 *Erdélyi római katolikus egyházlátogatási jegyzőkönyvek és okmányok I. 1727–1737*. (Erdélyi Művelődéstörténeti Források I.) Kolozsvár
- LEVACK, Brian P. (ed.)
1992 *Possession and Exorcism*. New York – London
- LEVI, Giovanni
2001 *Egy falusi ördögűző és a hatalom*. Budapest
- MB
1685 *Manuale benedictionum, rituumque ecclesiasticorum tam intra, quam extra Ecclesias occurrentium. Ex ritualibus Romano, Constantiensi, aliarumque Dioecesium. Pro parochorum et sacerdotum omnium commodiore usu collectum*. Editio tertia. Typis monasterii Einsidlensis
- MENGUS, Hieronymus
1697a *Flagellum daemonum, exorcismos terribiles, potentissimos et efficaces, remediaque probatissima, ac doctrinam singularem in malignos spiritus expellendos, facturasque et maleficia fuganda de obsessis corporibus complectens, cum suis benedictionibus, et omnibus requisitis ad eorum*

expulsionem. Accessit postremo pars secunda, quae Fustis daemonum inscribitur... Venetiis

- 1697b *Fustis daemonum, adjurationes formidabiles, potentissimas et efficaces in malignos spiritus fugandos de oppressis corporibus humanis. Ex sacrae apocalypsis fonte, variisque sanctorum patrum auctoritatibus haustus complectens... Venetiis*

MIDELFORT, H. C. Erik

- 1992 Catholic and Lutheran Reactions to Demon Possession in the Late Seventeenth Century: Two Case Histories. In: Levack, Brian P. (ed.): *Possession and Exorcism*. 135–160. New York – London
- 2005 *Exorcism and Enlightenment. Johann Joseph Gassner and the Demons of Eighteenth-Century Germany*. New Haven – London

PETROCCHI, Massimo

- 1957 *Esorcismi e magia nell'Italia del cinquecento e del seicento*. Napoli

PETZOLDT, Leander

- 1990 *Kleines Lexikon der Dämonen und der Elementargeister*. München

PÓCS Éva

- 1998 Transz és látomás Európa népi kultúráiban. In: Pócs Éva (szerk.): *Extázis, álom, látomás. Vallásethnológiai fogalmak tudományos megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről I.) 15–55. Budapest
- 2001 Démoni megszállottság és ördögűzés a közép-kelet-európai népi hiedelemrendszerekben. In: Pócs Éva (szerk.): *Demonológia és boszorkányság Európában*. 137–198. Budapest
- 2002 A magyar halottlátó és a keresztény Európa. In: *Magyar néphit Közép- és Kelet-Európa határán. Válogatott tanulmányok I.* 107–120. Budapest
- 2003 Megszállottságjelenségek, megszállottságrendszerek. Néhány közép-kelet-európai példa. *Népi kultúra – Népi társadalom XXI.* 211–271.
- 2005 Halottlátó. In: Kőszeghy Péter (főszerk.): *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon*. IV. 21–22. Budapest
- 2007 Lidérc. In: Kőszeghy Péter (főszerk.): *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon*. VII. 22–23. Budapest

PÓCS Éva (szerk.)

- 1998 *Extázis, álom, látomás. Vallásethnológiai fogalmak tudományos megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről I.) Budapest
- 2008 *Démonok, látók, szentek. Vallásethnológiai fogalmak tudományos megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről VI.) Budapest

STR

- 1625 *Rituale Strigoniense, seu formula agendorum in administratione Sacramentorum, ac caeteris Ecclesiae publicis functionibus. Jussu, et auctoritate illustrissimi ac reverendissimi Domini Petri Pazmany, Archiepiscopi Strigoniensis. Nunc recenter editum. In Aula Archiepiscopali. Posonii*

SZACSVAY Éva

- 2002 Az ördögűzés református szabályozása 1636-ban (I.). In: Barna Gábor és Kótyuk Erzsébet (szerk.): *Test, lélek, természet. Tanulmányok a népi orvoslás emlékeiből. Köszöntő kötet Grynaeus Tamás 70. születésnapjára.* 79–92. Budapest – Szeged

SZIJÁRTÓ M. István

- 2003 A mikrotörténelem. In: Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek.* 494–513. Budapest

THOMAS, Keith

- 1971 *Religion and the Decline of Magic.* London

TÓTH G. Péter

- 2008 Boszorkányok, kísértetek, ördögi megszállottak. Politikai látomások és boszorkányüldözés Erdélyben az 1580-as években. In: Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományos megközelítésben.* (Tanulmányok a transzcendensről VI.) 69–100. Budapest

ZUTT, Jürgen (Hrsg.)

- 1972 *Ergriffenheit und Besessenheit. Ein interdisziplinäres Gespräch über transkulturell-anthropologische und -psychiatrische Fragen.* Bern – München

A
LIBELLI TRANSSILVANICI
sorozatban
erdélyi néprajzi és történeti írások
jelennek meg.

1. Bárh János: A korondi közbirtokosság három évtizede (1904–1933),
Kecskemét, 2006
2. Kothencz Kelemen: A berekeresztúri református egyházközség
működése a XVI–XIX. században, Kecskemét, 2007
3. Bárh Dániel: Exorcizmus és erotika. Egy XVIII. századi székelyföldi
ördögűzés szokatlan körülményei, Kecskemét, 2008